

L'escriptora britànica Doris Lessing, guanyadora del premi Nobel el 2007 i una de les autores més influents del segle XX, va morir ahir a Londres als 94 anys

Comèdia i memòria

David Castillo
BARCELONA

En el seu primer volum de memòries, *Dintre meu*, Doris Lessing explica que la guerra afectava tota mena de persones i de situacions: els soldats que combatien arreu del món, els refugiats, els presoners, els civils esclafats o ocupats i tots aquells de la reguarda que ho observaven compungits a centenars de quilòmetres dels immensos camps de batalla. Quan ho recordava, es qüestionava els ressorts dels humans per intentar recuperar el temps perdut: "La memòria és una gran autora de comèdies. Quan miro enrere em pregunto què és el que vaig sentir aleshores. Un esdeveniment que va resultar dolorós o fins i tot aterridor pot semblar-nos, anys després, verament absurd." Ho sabia, des de petita, en carn pròpia perquè el seu pare va resultar greument ferit i va patir amputacions.

Aquest breu comentari extret d'un capítol memorialístic podria ser la tesi de gran part de la seva obra, plena d'imaginació i de vida, des de les grans novel·les que la van dur fins al Nobel fins als llibres sobre gats, en què a través dels ulls penetrants dels animals reflexionava sobre la monotonia de la vida humana. Ella mateixa va relativitzar la seva vida d'aventura i gairebé va minimitzar l'èxit del Nobel del 2007 quan els periodistes i els fotògrafs es van acumular davant de la seva residència de sempre, l'esveraven. De l'única cosa que estava segura era que la situació la superava.

Com passa a altres grans escriptors britànics, la biografia de Doris Lessing està marcada per les giragonses de l'imperi. Nascuda el 1919 a Kermanshah, -avui Iran-, de ben petita la seva família es va traslladar al sud de Rhodèsia, avui Zimbabwe. Als tretze anys va abandonar els estudis per

Doris Lessing, molt concentrada escoltant els discursos de la cerimònia d'entrega del Nobel, el 2007, guardó que se li resistia des de feia molts anys ■ ARXIU

A casa seva, a Londres, amb el seu inseparable gat, en una imatge de l'any 1984 ■ ARXIU

iniciar una formació autodidacta. El 1949 decideix marxar d'Àfrica i s'installa a Londres, on entraria en contacte amb alguns dels intel·lectuals de l'època, i prepararia el terreny per a obres mestres com la primera *Canta l'herba*, del 1950, i *El quadern daurat*, que va aparèixer el 1962, i que és una de les seves novel·les més conegudes. Al nostre país la vam conèixer als anys seixanta de la mà de l'Editorial Seix Barral, al costat d'alguns dels narradors i

dramaturgs britànics de la seva generació, especialment Allan Sillitoe, Kingsley Amis, John Osborne, Iris Murdoch i companyia, uns autors irreverents i sovint iconoclastes, que trencaven els prejudicis sobre les classes socials i treien múscul amb categories com la dels *angry young men*, un precedent més que evident dels *rockers* dels seixanta i els *punks* dels setanta.

No hem d'oblidar que, malgrat la seva bonhomia, Lessing va ser una femi-

nista contumaç i una fervent comunista, que va escriure un grapat d'obres en clau distòpica, a l'estil d'Orwell i Huxley, Ballard... Alguns crítics anglesos, com Robert Taubman, expliquen que des de finals dels setanta, Lessing havia estat ocupada en la "ficció de l'espai", és a dir, un gènere intermediari entre la ciència-ficció i la fantasia desbocada: "Té coses en comú amb la creació del mite de Rousseau o de William Morris, que ofereix visions d'espe-

rança o de desfeta per a la humanitat." Seria un període decisiu, que no ha estat oportunitat destacat al costat de les seves obres mestres, però on podem trobar gran part de la seva ideologia, la novel·la política utopista i el menyspreu per l'autoritaris-

El 1999 va ser la primera dona guardonada amb el Premi Internacional Catalunya

me -va lluitar contra la segregació racial que havia vist a les colònies, va abandonar el comunisme el 1954 i el 1956 se li va negar l'entrada a Sud-Àfrica i Rhodèsia-. De tot plegat li va quedar un pòsit humanista, la lluita contra el poder i la sensació que un té quan la llegeix com si el punt de vista fos sempre en primera persona dels desfavorits.

En català tenim una bona representació de la seva obra, tot i que insuficient. Hauríem de destacar l'au-

tobiografia *Dintre meu*, esmentada al començament, la memorable *El quadern daurat* (Edicions 62), a més de la controvertida *La terrorista bona* (Edhasa), *El somni més dolç* (La Magrana), *Mara i Dann* (Empúries), *Històries de Londres* (Destino), *Alfred i Emily* (Edicions 62) i *La clivella* (Edicions 62). A més del Nobel, va rebre els principals guardons continentals, entre ells el Premi Internacional Catalunya del 1999 -en un país tan masclista com el nostre va ser la primera dona a rebre'l-. Ella els definia amb la seva ironia habitual com "tots els maleïts premis que donen a Europa". El llegat de Lessing és el d'una persona que explicarà la història de la gent del carrer. Com quan deia que es presentava la vida de les femelles com una cursa d'obstacles amb caigudes durant tot el recorregut i que culminava amb la derrota de la menopausa. Un dels seus valors va ser la tenacitat, l'aparent feblesa que condueix a la victòria de les idees davant el provincianisme ferotge, els fanatismes i els que es creuen poderosos pel fet de trepitjar els altres. ■